

Ана Р. Вукобрат
<https://orcid.org/0009-0000-9159-9917>

Србислава В. Павлов
<https://orcid.org/0009-0007-6500-1265>

Висока школа струковних студија за
образовање васпитача
Кикинда

УДК 316.663.4:364.624.2-053.4
DOI 10.46793/Uzdanica23.1.223V

Оригинални научни рад
Примљен: 30. новембар 2025.
Прихваћен: 17. март 2026.

ПРИОРИТЕТНА ОЧЕКИВАЊА ВАСПИТАЧА ОД РОДИТЕЉА ПРИ ТРАНЗИЦИЈИ ДЕТЕТА ИЗ ВРТИЋА У ШКОЛУ¹

Апстракт: Ауторке се у раду баве испитивањем приоритетних очекивања које васпитачи имају од родитеља приликом транзиције детета из вртића у школу. Коришћен је *Упитник о ставовима и мишљењу васпитача о транзицији предшколског детета из вртића у школу* конципран искључиво за потребе нашег истраживања, односно супскалер који чини саставни део Упитника и односи се на *очекивања васпитача од родитеља* и који садржи 20 тврдњи. Након извршене факторизације супскалера издвојено је решење са четири фактора које објашњава укупно 50,69% варијансе. Како би и ова четири фактора била боље објашњена, спроведена је облимин ротација. Резултати показују да васпитачи највише очекују од родитеља квалитетну сарадњу, затим да развијају дететове вештине и навике, као и самосталност и да га науче да брине о себи и својим стварима. Добијени резултати доприносе бољем сагледавању очекивања васпитача од родитеља приликом транзиције детета из вртића у школу, имплицирајући неопходност одговорности како васпитача, тако и родитеља у овом процесу који за крајњи циљ има добробит детета.

Кључне речи: васпитачи, родитељи, очекивања васпитача, транзиција детета из вртића у школу.

УВОД

Транзиција из вртића у школу представља прву и једну од најзначајнијих промена у животу детета у оквиру образовног система. Овај процес има

¹ Резултати у овом раду су део ширег развојноистраживачког пројекта који је одобрио Покрајински секретаријат за високо образовање под називом „Транзиција предшколског детета из вртића у школу као вишедимензионални конструкт” Решењем о додели средстава број 142-451-2179/2023-02/1 од 04. 04. 2023. године, а чији је носилац Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди.

дубок и трајан утицај на дететов развој, који може бити како позитиван тако и негативан, у зависности од начина на који се прелаз организује и доживљава. Транзиција не почиње тренутком уписа у школу, већ много раније, кроз постепено формирање ставова, очекивања и искустава која обликују дететову спремност за нову улогу ученика. Она се сматра завршеном тек када сви учесници у процесу, деца, родитељи и учитељи, развију осећај припадности и сигурности у новом школском окружењу (Hayes 2011, према: Zgonc et al. 2022). Жунић (Žunić 2025) истиче да рођењем детета започиње процес његове постепене припреме за школско учење, који представља дуготрајан и континуиран развојни ток усмерен на целокупно формирање дететових когнитивних, емоционалних и социјалних капацитета. Овај процес заснива се на акумулацији и интеграцији различитих искустава, која подстичу развој саморегулације, иницијативе и социјалне интеракције у односима са вршњацима и одраслима. Надаље, ова ауторка наводи да програмска концепција предшколског васпитања и образовања, као првог нивоа у систему образовања, треба да одражава савремена теоријска и емпиријска сазнања о начину на који дете учи. Њен циљ није само припрема за формално школовање, већ подршка целокупном развоју детета и изградњи његових потенцијала за учење током целог живота. Другим речима, нагласак се ставља на развој диспозиција за учење, а не на прилагођавање постојећем школском програму, чиме се ствара темељ за целоживотно учење и холистички развој личности детета. Транзиција подразумева шири интеракционистички приступ који се фокусира на дете и који кроз заједничке активности вртића и школе, породице, представника и актера локалне заједнице омогућује сваком детету подршку и помоћ у процесу преласка из вртића у основну школу (Малешевић 2024). Интеракционистички приступ транзицији детета из вртића у школу заснива се на схватању да је процес преласка детета у ново образовно окружење резултат међусобне интеракције и узајамног утицаја свих актера који у њему учествују. У том контексту, транзиција се не посматра као изолован догађај, већ као динамичан и социјално условљен процес у коме дете, родитељи, васпитачи и учитељи заједнички доприносе успостављању континуитета између предшколског и школског контекста. Циљ овог приступа је обезбеђивање подршке сваком детету, како би се олакшао његов прелаз, подстакла адаптација и осигурало успешно укључивање у нову средину.

Вукобрат (2024) истиче да је веома битно развити системске моделе сарадње и промовисати флексибилне приступе у транзицији. Многи фактори из окружења детета, као што су социоекономски, културни и породични аспекти, значајно утичу на образовне резултате и представљају кључне елементе за будући раст и напредак детета. Разумевање потреба деце, упознавање породица са транзиционим процесом, ангажовање учитеља, као и коришћење ресурса из локалне заједнице, у којој васпитач има кључну улогу у координацији, чини важну стратегију за успешну транзицију детета из врти-

ћа у основну школу. Пијента, Рим-Кауфман и Хокс (Pianta, Rimm-Kauffman, Cox 1999, према: Bohan-Baker, Little 2002) сугеришу да се приликом израде програма за транзицију који су усмерени ка деци и родитељима потребно комбиновати три међусобно повезана начела. Прво начело подразумева успостављање сарадње са породицама, при чему су школе и локалне заједнице дужне да родитеље благовремено информишу о роковима за упис деце. Овим се остварује први корак у изградњи партнерских односа између породице и школе. Друго начело наглашава значај деловања уназад кроз време, чиме се мисли на успостављање комуникације са породицама пре самог уписа, како би се створили сараднички односи између породица и школе током периода припреме, укључујући сарадњу са другим институцијама (као што су прешколске установе, играонице, саветовалишта, библиотеке итд.). Треће начело се односи на то колико је важно обухватити породице на правиан начин, што подразумева да се успешна транзиција може постићи коришћењем различитих комуникационих стратегија између породица и школа.

Улога родитеља у процесу транзиције детета из вртића у школу значајно се мењала у складу са развојем програмских концепција предшколског васпитања. У ранијим, оријентационим програмима, родитељ је имао пасивнију улогу, која се углавном сводила на информисаност о активностима установе и спорадично учешће у појединим догађајима. Међутим, у савременим програмима транзиције, родитељ постаје активан партнер у процесу, укључен у планирање и реализацију активности које подржавају дететов прелаз у школу. Раније се подршка родитеља заснивала пре свега на индивидуалним родитељским компетенцијама, без системске подршке или координације са васпитачима и школом. Савремени програми, напротив, обезбеђују структурисану подршку родитељима, кроз едукацију о процесу транзиције, саветодавне активности и укључивање у заједничке акције тима за транзицију. Сарадња између родитеља и тима за транзицију заснива се на поверењу, размени тачних и благовремених информација и заједничком деловању свих актера – родитеља, васпитача, учитеља и стручних сарадника. Овакав облик партнерства омогућава да активности буду усмерене ка заједничком циљу – успешној адаптацији и интеграцији детета у ново школско окружење. Поред тога, у процес су све чешће укључени и ресурси локалне заједнице, што додатно проширује могућности подршке детету и породици.

ПРЕГЛЕД ИСТРАЖИВАЊА

С обзиром на сложеност овог процеса, значајна пажња у савременим истраживањима посвећује се улози родитеља у транзицији детета из вртића у школу. Резултати једног релевантног истраживања (Малешевић 2024) указују на постојање простора за унапређивање процеса транзиције деце из

вртића у основну школу. Када је реч о сарадњи између родитеља/старатеља и предшколске установе, могућности за унапређивање у поменутом истраживању огледају се у систематичнијем праћењу напредовања деце, благовременом информисању родитеља и њиховом активнијем укључивању у решавање уочених промена у развоју детета, као и у већем учешћу родитеља у активностима васпитне групе и програмима које организује вртић. Даље, истраживање Вукобрат (2024) доказало је да је од изузетне важности да родитељи имају поверења у њихов рад и професионалне компетенције. Такође је утврђено да ставови родитеља о школи и учењу могу значајно утицати на исход транзиције, што додатно указује на значај разумевања и анализе очекивања васпитача од родитеља у овом процесу. Васпитачи у поменутом истраживању посебно наглашавају значај поверења родитеља у стручност васпитача али и учитеља, позитивних ставова родитеља према школи и учењу, као и њихове подршке детету у новој животној ситуацији. Такви облици сарадње доприносе бољем разумевању очекивања свих актера и стварању услова за успешнији прелазак детета из предшколског у школско окружење. Поред тога, као значајни облици сарадње у одређеним истраживањима (Besi, Sakellariou 2019) издвајају се активности које подразумевају рано укључивање родитеља у процес припреме детета за школу, као што су организовање заједничких састанака, посете родитеља и деце основним школама, као и различити облици комуникације између родитеља, васпитача али и учитеља.

У складу са свим претходним, циљ овог рада јесте сагледавање приоритетних очекивања васпитача од родитеља при транзицији детета из вртића у школу. Истраживање представља део истраживања које је реализовано у оквиру развојноистраживачког пројекта одобреног од стране Покрајинског секретаријата за високо образовање под називом „Транзиција предшколског детета из вртића у школу као вишедимензионални конструкт”.

МЕТОД

Предмет истраживања су очекивања васпитача од родитеља при транзицији детета из вртића у школу. Период преласка из предшколске установе у школу представља значајну развојну прекретницу у животу детета, јер подразумева промену социјалног окружења, нове захтеве, правила, улоге и нове вршњачке заједнице. Успешност ове транзиције у великој мери зависи од квалитета сарадње између породице и образовних институција, као и од степена припремљености детета за нову образовну средину од стране родитеља. У том процесу важну улогу имају васпитачи који, кроз свакодневни рад са децом и сарадњу са родитељима, формирају одређена очекивања у погледу начина на који родитељи могу подржати дете у припреми за полазак у школу. Та очекивања могу се односити на различите аспекте родитељског

ангажовања (подстицање самосталности детета, развијање радних навика, подршка у социјално-емоционалном развоју и др.). Испитивање ових очекивања је значајно јер може допринети бољем разумевању улоге родитеља у процесу транзиције, као и унапређивању сарадње између породице и образовних институција.

Циљ истраживања је утврдити и анализирати очекивања која васпитачи имају од родитеља у процесу транзиције детета из вртића у школу, као и идентификовати она очекивања која васпитачи сматрају најзначајнијим. Посебан акценат ставља се на утврђивање приоритетних облика родитељске подршке који, из перспективе васпитача, могу допринети успешнијем прилагођавању детета школском окружењу.

Из овако дефинисаног циља истраживања, а полазећи од принципа партнерства који је значајан у процесу транзиције, формулисани су следећи задаци истраживања: Испитати очекивања васпитача од родитеља у процесу транзиције детета из вртића у основну школу; Утврдити која очекивања васпитачи перципирају као најзначајнија, односно приоритетна у процесу припреме детета за полазак у школу; Анализирати латентну структуру очекивања васпитача од родитеља, односно идентификовати факторе који структурирају ова очекивања; Сагледати у којој мери добијени резултати указују на значај партнерског односа између васпитача и родитеља у процесу транзиције детета у школу.

Основна хипотеза од које смо пошли јесте да у очекивањима васпитача од родитеља у процесу транзиције детета из вртића у школу доминира очекивање везано за присутност сарадње васпитача и родитеља.

МЕТОДЕ, ТЕХНИКЕ И ИНСТРУМЕНТ ИСТРАЖИВАЊА

У складу са предметом, циљем, задатком и постављеном хипотезом, у питању је неекспериментално емпиријско истраживање. *Техника* коришћена у истраживању је анкетање, док је *инструмент* креиран искључиво за потребе овог истраживања. Реч је о *Уџбенику о ставовима и мишљењу васпитача о транзицији предшколског деце из вртића у школу*, односно супскалеру *Очекивања од родитеља* који садржи 20 ајтема и који је наменски конструисан за потребе нашег истраживања. На сваки ајтем постоји могућност пружања одговора на четворостепену скалу: Уопште се не слажем (1); Делимично се не слажем (2); Делимично се слажем (3); Потпуно се слажем (4).

Супскалер *Очекивања од родитеља* има добру унутрашњу сагласност ајтема где Кронбахов коефицијент алфа износи 0,817.

УЗОРАК У ИСТРАЖИВАЊУ

Узорак у истраживању је пригодни и обухвата укупно 180 васпитача са територије Војводине из различитих државних предшколских установа ($N = 180$), и то из Предшколске установе из Зрењанина, ПУ „Драгољуб Удицки” из Кикинде, ПУ „Дечја радост” из Ирига, ПУ „Пава Сударски” из Новог Бечеја, ПУ „Бошко Буха” из Врбаса, ПУ „Десанка Максимовић” из Житишта, ПУ „Плави чуперак” из Титела, док за 6 испитаника недостају подаци.

ОРГАНИЗАЦИЈА И ТОК ИСТРАЖИВАЊА

Онлајн-анкетирање васпитача деце предшколског узраста реализовано је након добијања сагласности поменутих предшколских установа са територије Војводине за учешће у истраживању. Пре почетка прикупљања података приступило се конструисању истраживачког инструмента, који је наменски креиран у складу са циљем и задацима истраживања. Инструмент је обухватао тврдње формулисане у виду Ликертове скале, које су се односиле на очекивања васпитача од родитеља у процесу транзиције детета из вртића у основну школу. Након израде инструмента, упитник је постављен у електронској форми коришћењем платформе *Google Forms*, што је омогућило једноставну дистрибуцију и прикупљање података. Линк ка упитнику достављен је васпитачима посредством електронске поште и професионалних група за комуникацију, уз кратко објашњење циља истраживања и напомену да је учешће добровољно и анонимно. Фаза прикупљања података реализована је током маја 2023. године, када су васпитачи имали могућност да попуне упитник у складу са својим временским могућностима. Након завршетка анкетирања, прикупљени подаци су преузети из *Google Forms*-а и припремљени за статистичку обраду. Статистичка анализа података извршена је у програмском пакету *IBM SPSS Statistics*, верзија 23, где су примењене одговарајуће методе дескриптивне статистике ради приказивања и тумачења добијених резултата.

РЕЗУЛТАТИ

Пре излагања тврдњи скале анализе главних компоненти, оцењена је прикладност података за факторску анализу. Прегледом корелационе матрице откривено је много коефицијената вредности 0,3 и више. Вредност КМО показатеља (Kaiser–Meyer–Olkin) износи 0,768 што је више од препоручене вредности 0,6 (Kaiser 1970, 1974, према: Pallant 2009), док је Бартлетов тест

сферичности достигао статистичку значајност ($p = 0,000$), што све указује на факторабилност корелационе матрице (Табела 1).

Табела 1. КМО и Бартлетов тест сферичности

КМО (Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy)		0,768
Бартлетов тест сферичности (Bartlett's Test of Sphericity)	Approx. Chi-Square	1053,055
	df	190
	sig.	0,000

Факторском анализом облимин ротацијом (косоугло решење) у латентном простору извојило се пет релативно независних фактора. Како пети фактор садржи само две компоненте, што указује да ово решење није оптимално (Pallant 2009), идеално решење је да свака компонента има три и више факторских тежина, задржано је решење са четири фактора. У Табели 2 приказани су издвојени фактори на основу вредности карактеристичног корена већег од 1. У другој колони приказани су постоци укупне варијансе сваког издвојеног фактора појединачно. Првом главном компонентом, према уделу, објашњава се 23,94% укупне варијансе, другом главном компонентом 10,85, трећом главном компонентом 8,97% варијансе, четвртом главном компонентом 6,78% варијансе и петом 5,79% варијансе. Кумулативни постоци укупне варијансе система представљени су у последњој колони.

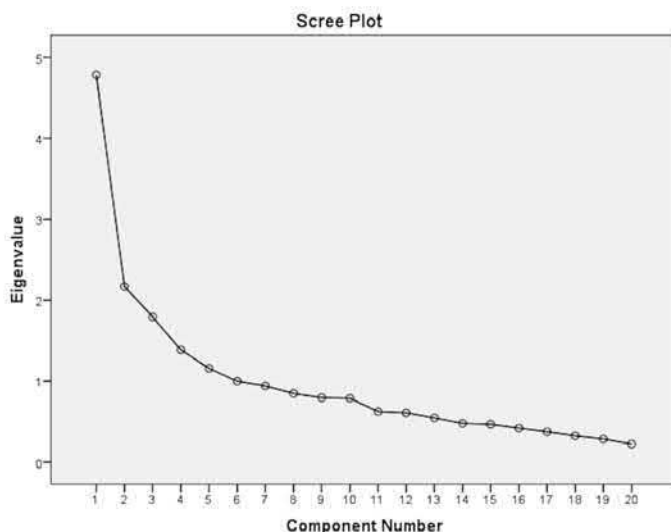
Кумулативни постотак укупне варијансе четворофакторског решења износи 50,69% (Табела 2).

Табела 2. Приказ компоненти (фактора) са карактеристичним вредностима изнад један

Компонента	Карактеристична вредност	Постотак укупне варијансе %	Кумулативни постотак укупне варијансе %
1	4,788	23,94	23,94
2	2,170	10,85	34,79
3	1,793	8,97	43,76
4	1,386	6,93	50,69
5	1,158	5,79	

Дијаграм превоја (Screeplot) (Графикон 1), односно Кателов критеријум, потврђује четворофакторско решење.

Графикон 1. Број фактора по Кателовом методу одрона

Увидом у корелациону матрицу компоненти (фактора) (Табела 3) уочава се да су међусобне корелације компоненти ниске и да нису статистички значајне, што упућује да су екстраховани фактори међусобно независни.

Табела 3. Корелациона матрица компоненти

Компонента	1	2	3	4
1	1			
2	0,072	1		
3	0,047	0,048	1	
4	0,013	0,058	-,027	1

Табела 4 пружа увид у екстраховане факторе, односно њихову латентну структуру. Први по рангу приоритета издвојио се фактор који се интерпретира као *Сарадња са родитељима* јер га значајно засићују и његову латентну структуру чини 10 ставки – *Родитељи/стипаријељи су сиремни да се обраће васпитачу и посавешћују о свим питањима од значаја за најредовање и развој дејетта; Родитељи/стипаријељи активно се укључују у процес решавања тешкоћа у најредовању дејетта; Родитељи/стипаријељи обавешћавају васпитача и врџић када примеће тешкоће у развоју дејетта; Родитељи/стипаријељи се редовно одазивају позивима уколико је васпитач уочио чињенице од значаја за развој и најредовање дејетта; Родитељи/стипаријељи обавешћавају васпитача и врџић о свим чињеницама од значаја за развој и најредовање дејетта (здравствено стање дејетта, социјални стаиџус породице,*

структура породице); Родитељи/старајтељи су заинтересовани и спремни за сарадњу са васпитачем и вртићем (директором, педагогом, психологом, дефектологом...); Родитељи/старајтељи се активно укључују у активно-сти вртића (креативне радионице, новогодишњи/ускршњи вашар и слично) и Важно је да родитељ/старајтељ има поверења у мене као васпитача. Овај фактор објашњава 23,94% укупне варијансе.

Табела 4. Примарни фактори очекивања васпитача од родитеља при транзицији детета из вртића у школу

Фактор	Тврдње	Компоненте након ротације			
		1	2	3	4
Сарадња са родитељима	Родитељи/старатељи су спремни да се обраде васпитачу и посаветују о свим питањима од значаја за напредовање и развој детета.	0,785			
	Родитељи/старатељи активно се укључују у процес решавања тешкоћа у напредовању детета.	0,780			
	Родитељи/старатељи обавештавају васпитача и вртић када примете тешкоће у развоју детета.	0,761			
	Родитељи/старатељи се редовно одзивају позивима уколико је васпитач уочио чињенице од значаја за развој и напредовање детета.	0,759			
	Родитељи/старатељи су заинтересовани за праћење напредовања свог детета.	0,723			
	Родитељи/старатељи се активно укључују у активности групе свог детета.	0,693			
	Родитељи/старатељи обавештавају васпитача и вртић о свим чињеницама од значаја за развој и напредовање детета (здравствено стање детета, социјални статус породице, структура породице).	0,689			
	Родитељи/старатељи су заинтересовани и спремни за сарадњу са васпитачем и вртићем (директором, педагогом, психологом, дефектологом...).	0,634			
	Родитељи/старатељи се активно укључују у активности вртића (креативне радионице, новогодишњи/ускршњи вашар и слично).	0,561			
	Важно је да родитељ/старатељ има поверења у мене као васпитача.	0,372			
Развијање дететових вештина	Родитељи/старатељи треба да раде на развијању социјалних вештина детета.		0,708		
	Родитељи/старатељи треба да раде на развијању радних навика детета.		0,670		
	Дете до поласка у школу треба да буде у стању да се одвоји од родитеља у време трајања наставе.		0,504		
	Родитељи/старатељи треба да раде на развијању дететове графомоторике до поласка у школу.		0,501		
Развијање самосталности	Родитељи/старатељи треба да раде на развијању хигијенских навика детета.			0,633	
	Родитељи/старатељи треба да раде на развијању самосталности свог детета до поласка у школу у складу са његовим могућностима.			0,602	
	Родитељ/старатељ треба да разговара са дететом о поласку у школу.			0,585	
Развијање дететових навика и бриге о себи	Родитељи/старатељи треба да науче дете до поласка у школу да брине о својим стварима.				0,641
	Родитељи/старатељи треба да науче дете да се само свуче, обуче и обује.				0,547
	Дете, до поласка у школу, треба да буде упознато са школском зградом и окружењем.				0,504

Метод екстракције: Анализа принципијелних компоненти

Метод ротације: Облимин са Кајзеровом нормализацијом

Други фактор по рангу сажето се може изразити и интерпретирати као *Развијање дејтејових вештина*. Овај фактор објашњава 10,85% укупне варијансе, а чине га четири ставке – *Родијељи/сипаратељи шреба да раде на развијању социјалних вештина дејтеја*; *Родијељи/сипаратељи шреба да раде на развијању радних навика дејтеја*; *Дејте до поласка у школу шреба да буде у сипању да се одвоји од родијеља у време шрајања наставе* и *Родијељи/сипаратељи шреба да раде на развијању дејтејове графомоторике до поласка у школу*.

Трећи издвојени фактор интерпретира се као *Развијање самосипалности*. Овај фактор чине три ставке – *Родијељи/сипаратељи шреба да раде на развијању хипијенских навика дејтеја*; *Родијељи/сипаратељи шреба да раде на развијању самосипалности свој дејтеја до поласка у школу у складу са њејовим моућностима* и *Родијељ/сипаратељ шреба да разовара са дејтејом о поласку у школу*. Овај фактор објашњава 8,97% укупне варијансе.

Четврти фактор интерпретирамо као *Развијање дејтејових навика и брије о себи* и његову латентну структуру чине три ставке – *Родијељи/сипаратељи шреба да науче дејте до поласка у школу да брине о својим сипварима*; *Родијељи/сипаратељи шреба да науче дејте да се само свуче, обуче и обује* и *Дејте, до поласка у школу, шреба да буде уипознаипо са иколском зирадом и окружењем*. Овај фактор објашњава 6,93% укупне варијансе.

ДИСКУСИЈА

Циљ истраживања које су спровели Беси и Сакаларија (Besi, Sakellariou 2019) био је да се анализирају ставови васпитача и учитеља о важности родитеља у транзицији деце у основну школу. Резултати њиховог истраживања су показали да велики број васпитача и учитеља сматра да је сарадња са родитељима основна. Такође, налази нашег истраживања указују на то да се као примарни и најзначајнији фактор издваја управо сарадња са родитељима, која објашњава највећи проценат укупне варијансе (23,94%). Овај налаз потврђује да је квалитетна и континуирана комуникација између родитеља и васпитача кључна за успешан прелазак детета из предшколског у школски контекст. Ставке које дефинишу овај фактор наглашавају отвореност, поверење и активну укљученост родитеља у процесе који су од значаја за развој детета. Такав налаз је у складу са бројним теоријским моделима који истичу значај партнерства породице и васпитно-образовне установе као предуслова успешне социјализације и адаптације детета на нова окружења. Други фактор, развијање дететових вештина, објашњава 10,85% укупне варијансе и обухвата аспекте социјалних, радних и графомоторичких компетенција детета, као и способност одвајања од родитеља. Ово указује да васпитачи уочавају важност активне улоге родитеља у подстицању вештина неопходних

за школску спремност, што се поклапа са савременим концептима целоживотног учења и идејом да се учење и развој детета одвијају у континуитету између породице и институције. Трећи издвојени фактор, развијање самосталности, објашњава 8,97% варијансе и наглашава значај подстицања независности детета у свакодневним активностима, хигијенским навикама и припреми за школску средину. Ови налази указују да васпитачи перципирају родитеље као значајне медијаторе у процесу постепеног осамостаљивања детета, што је у складу са педагошким приступима који инсистирају на постепеном преношењу одговорности на дете у складу са његовим развојним могућностима. Четврти фактор, развијање дететових навика и бриге о себи, који објашњава 6,93% варијансе, истиче практичне аспекте припремљености детета за школу – способност сналажења у окружењу, личну негу и одговорност према сопственим стварима. Ови елементи се могу посматрати као завршна фаза у процесу припреме за школски контекст, где се интегришу социјалне, когнитивне и функционалне вештине стечене у породици и вртићу.

С друге стране, релевантна литература (Greubel 2013, према: Greubel 2014) показује да претходна истраживања о процесу транзиције указују на то да постоји несклад у последњој години похађања вртића између онога што васпитачи стварно реализују у вртићу и очекивања која имају родитељи. Наиме, васпитачи су фокусирани на јачање личности детета, док родитељи суптилно инсистирају на развоју когнитивних вештина. У целини посматрано, наши резултати истраживања указују на то да је сарадња са родитељима основни услов за успешан прелазак детета из предшколског окружења у школу. Васпитачи схватају да активно учешће родитеља, које подразумева поверење, комуникацију и заједничке активности, значајно утиче на развој вештина и самосталности детета. Паралелно, налази показују да родитељи имају важну улогу у развијању различитих аспеката дететовог раста – укључујући социјалне и радне навике, као и самосталност и припремљеност за школу. Ови резултати доносе важне препоруке за праксу: потребно је унапређивати програме који подржавају партнерство између родитеља и васпитача, као и стварање могућности за оснаживање родитеља у њиховој улози. Сарадња између породица и образовних установа требало би да буде континуирана, двосмерна и заснована на поверењу, с циљем да се олакша прелазак детета у ново учење.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Резултати нашег истраживања показали су да је сарадња са родитељима најзначајнији фактор у процесу транзиције детета из предшколског у школски контекст, што је у складу са теоријским моделима који истичу партнерство породице и образовне установе као предуслов успешне адаптације

на нову социјалну средину. Даље, остварен је циљ истраживања – анализи-
рани су приоритетни ставови васпитача у процесу транзиције детета из врти-
ћа, а налази су потврдили да васпитачи сматрају да родитељи имају кључну
улогу у припреми детета за полазак у школу кроз комуникацију, поверење
и активну укљученост. Задаци истраживања су испуњени кроз идентифика-
цију четири фактора: сарадња са родитељима; развијање дететових вештина;
развијање самосталности; развијање навика и бриге о себи, при чему је иден-
тификовано приоритетно очекивање а то је сарадња васпитача са родитељи-
ма. Ограничење истраживања огледа се у томе што су резултати засновани
на перцепцијама васпитача, без директног укључивања родитеља и деце у
анализу. Такође, истраживање је спроведено у специфичном контексту, па
се налази не могу у потпуности генерализовати на све образовне средине.
Педагошке импликације указују на потребу јачања партнерства породице и
установе кроз континуирану и двосмерну комуникацију, оснаживање роди-
теља у њиховој развојној улози, интеграцију породичних и институционал-
них активности, као и постепено преношење одговорности на дете у складу
са његовим развојним могућностима. Препоруке за праксу подразумевају
увођење структурисаних програма транзиције који укључују родитеље као
равноправне partnere, развијање модела континуиране комуникације, под-
стицање заједничких активности родитеља и деце у вртићу и обезбеђивање
професионалне подршке васпитачима у раду са родитељима. Ови налази и
препоруке могу допринети креирању политика и програма који ће олакшати
деци прелазак у школско окружење и подржати њихов успешан развој.

ЛИТЕРАТУРА

Вукобрат, А. (2024). Испитивање мишљења васпитача о процесу транзиције
предшколског детета и њиховог очекивања од родитеља, школе и локалне заједнице
у том процесу. У: Љ. Крнета (ур.), *Транзиција ђредиколској дејееџа из вртића у
школу као вишедимензионални конструиј (моноџрафија)*, 67–100. Кикинда: Висока
школа струковних студија за образовање васпитача.

Малешевић, Д. (2024). Савремена улога родитеља у процесу транзиције из
вртића у основну школу. У: Љ. Крнета (ур.), *Транзиција ђредиколској дејееџа из
вртића у школу као вишедимензионални конструиј (моноџрафија)*, 36–66. Кикинда:
Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди.

Besi, M., Sakellariou, M. (2019). Teachers' Views on the Participation of Parents
in the Transition of their Children from Kindergarten to Primary School. *Behavioral
sciences*, 9, 124. doi:10.3390/bs9120124.

Bohan-Baker, M., Little, P. (2002). *The Transition to Kindergarten: A Review of
Current Research and Promising Practices to Involve Families*. Harvard Family Research
Project. <https://sn.rs/vrel0>

Greubel, C. (2014). The developmental and social ramifications of the transition from kindergarten to primary school. *Research on Steiner Education*, 5(2), 130–140. <https://www.rosejournal.com/index.php/rose/article/view/229>

Zgoniec, P., Bozovičar, P., Mlinar, M., Liepiņa, K., Rauch, V., Crvelin, T. (2022). *Different Aspects of Ensuring a Smooth Transition of Children from Preschool to School: a Guidebook for Preschool and Primary School Teachers and Other Relevant Stakeholders*. Ljubljana: Educational Research Institute.

Žunić, K. (2025). Obezbeđivanje kontinuiteta tokom detetove tranzicije u školu kroz povezivanje stručnjaka u vaspitno-obrazovnom sistemu. *Pedagoška stvarnost*, LXXI/1, 88–99. <https://pedagoskastvarnost.ff.uns.ac.rs/index.php/ps/article/view/260/159>

Ana R. Vukobrat

Srbislava V. Pavlov

Higher School of Vocational Studies for Teacher Education in Kikinda

PRIORITY EXPECTATIONS OF PRESCHOOL TEACHERS FROM PARENTS DURING THE CHILD'S TRANSITION FROM PRESCHOOL TO PRIMARY SCHOOL

Summary: This paper examines the priority expectations that preschool teachers hold regarding parents during the child's transition from preschool to primary school. The research employed the *Questionnaire on Preschool Teachers' Attitudes and Opinions about the Transition of a Child from Preschool to Primary School*, specifically the subscale designed for the purposes of this study, which focuses on teachers' expectations of parents and consists of 20 statements. Following the factor analysis of the subscale, a four-factor solution was identified, explaining a total of 50.69% of the variance. As these four factors were better defined, an oblimin rotation was subsequently applied. The results indicate that preschool teachers primarily expect high-quality cooperation with parents, followed by the development of children's skills and habits, encouragement of independence, and teaching children to take care of themselves and their belongings. The findings contribute to a deeper understanding of preschool teachers' expectations of parents during the child's transition from preschool to primary school, underscoring the shared responsibility of both teachers and parents in this process, which ultimately aims to promote the child's well-being.

Keywords: preschool teachers, parents, expectations preschool teachers, child's transition from preschool to primary school.